

УДК 78.071.1(477):782+783

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/94-1-21>

Вікторія ГІГОЛАЄВА-ЮРЧЕНКО,

orcid.org/0000-0001-8137-487X

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри хорового диригування та академічного співу
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) gigolaeva-vika@ukr.net

Вячеслав БОЙКО,

orcid.org/0000-0003-1020-6937

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри хорового диригування та академічного співу
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) slava.regent@ukr.net

Ігор САХНО,

orcid.org/0009-0007-5318-640X

кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри хорового диригування та академічного співу
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) sakhnopsalt@gmail.com

ВЗАЄМОДІЯ ХОРОВОЇ ТА СОЛЬНОЇ ПАРТІЙ У КАНТАТІ МИКОЛИ ЛИСЕНКА «Б'ЮТЬ ПОРОГИ...»: ІНТЕПРЕТАЦІЙНИЙ ВИМІР

У статті здійснено комплексний аналіз взаємодії сольних і хорових вокальних пластів у кантаті Миколи Лисенка «Б'ють пороги...» (1878) на слова Тараса Шевченка як цілісного інтонаційно-драматургічного та виконавського феномену української музичної культури XIX століття. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю поглибленого осмислення національно-стильової специфіки кантатно-ораторіальної творчості композитора в контексті сучасної концертної та хорово-вокальної практики, а також недостатньою систематизацією питань взаємодії сольного й хорового співу в наукових працях.

Метою статті є виявлення художньо-семантичних особливостей взаємодії сольних і хорових складників кантати та визначення ключових інтерпретаційних викликів, що постають перед солістами, хором і диригентом у процесі виконання твору. Методологічну основу дослідження становлять інтонаційно-стильовий, структурно-драматургічний і виконавсько-аналітичний підходи, що дозволяють розглядати твір як єдиний художній організм.

Визначено, що в одночастинній кантаті-поемі «Б'ють пороги...», з наскрізним драматургічним розвитком сольні партії виконують функцію внутрішнього ліричного монологу, пов'язаного з мовною природністю та народнопісенною інтонаційністю, а хорові розділи формують епічний вимір музичної драматургії, репрезентуючи узагальнений образ народу як носія історичної пам'яті та духовної сили. Обґрунтовано, що взаємодія сольних і хорових вокальних компонентів має не лише музично-технологічний, а й глибокий семантичний характер, відображаючи рух від індивідуального переживання до колективного історичного усвідомлення.

Зроблено висновок, що художня якість виконання кантати безпосередньо залежить від здатності інтерпретаторів досягти стильової рівноваги між камерністю сольного висловлення та монументальністю хорового звучання, а також від глибокого осмислення інтонаційної природи лисенківської мелодики й текстоцентричної ролі шевченківського слова.

Ключові слова: Микола Лисенко, кантата «Б'ють пороги...», вокально-ораторіальна музика, сольний і хоровий спів, інтонаційний стиль, національна музична традиція, виконавська інтерпретація, драматургія Тарас Шевченко.

Victoria GIGOLAEVA-YURCHENKO,
 orcid.org/0000-0001-8137-487X

*Candidate of Art Studies, Associate Professor,
 Associate Professor at the Department of Choral Conducting and Academic Singing
 Kharkiv State Academy of Culture
 (Kharkiv, Ukraine) gigolaeva-vika@ukr.net*

Vyacheslav BOYKO,
 orcid.org/0000-0003-1020-6937

*Candidate of Art Studies, Associate Professor,
 Associate Professor at the Department of Choral Conducting and Academic Singing
 Kharkiv State Academy of Culture
 (Kharkiv, Ukraine) slava.regent@ukr.net*

Igor SAKHNO,
 orcid.org/0009-0007-5318-640X
 Candidate of Art History,

*Senior Lecturer at the Department of Choral Conducting and Academic Singing
 Kharkiv State Academy of Culture
 (Kharkiv, Ukraine) sakhnopsalt@gmail.com*

INTERACTION OF CHORUS AND SOLO PARTS THE INTERPRETATIVE DIMENSION IN MYKOLA LYSENKA'S CANTATA "THE THRESHOLDS ARE BREAKING..."

The article carries out a comprehensive analysis of the interaction of solo and choral vocal layers in Mykola Lysenko's cantata «Byut porogy...» (1878) to the words of Taras Shevchenko as a complete intonation-dramaturgical and performance phenomenon of Ukrainian musical culture of the 19th century. The relevance of the research is determined by the need for a deeper understanding of the national-stylistic specificity of the composer's cantata-oratorio work in the context of modern concert and choral-vocal practice, as well as insufficient systematization of issues of the interaction of solo and choral singing in scientific works.

The purpose of the article is to identify the artistic and semantic features of the interaction of the solo and choral components of the cantata and to determine the key interpretive challenges faced by the soloists, choir and conductor during the performance of the work. The methodological basis of the research is the intonation-stylistic, structural-dramaturgical and performance-analytical approaches, which allow considering the work as a single artistic organism.

It has been found that the cantata «The Thresholds Are Beating...» appears as a one-part cantata-poem with an end-to-end dramatic development, in which the solo parts perform the function of an internal lyrical monologue connected with linguistic naturalness and folk song intonation, while the choral sections form an epic dimension of musical drama, representing a generalized image of the people as a bearer of historical memory and spiritual power. It is substantiated that the interaction of solo and choral vocal components has not only a musical-technological, but also a deep semantic character, reflecting the movement from individual experience to collective historical awareness.

It was concluded that the artistic persuasiveness of the cantata performance directly depends on the ability of the interpreters to achieve a stylistic balance between the chamberness of the solo expression and the monumentality of the choral sound, as well as on a deep understanding of the intonation nature of the Lysenki melody and the text-centric role of the Shevchenko word.

Key words: *Mykola Lysenko; the cantata «The Thresholds Beat...», vocal and oratorical music, solo and choral singing, intonation style, national musical tradition, executive interpretation, drama, Taras Shevchenko.*

Постановка проблеми. Вокальна спадщина Миколи Лисенка відіграє ключову роль у становленні національної моделі українського професійного музичного мистецтва другої половини XIX століття, оскільки саме в ній було закладено основи самобутньої інтонаційно-стильової системи, що поєднала європейські академічні принципи композиції та виконавства з глибинними закономірностями української народнопісенної традиції. Такий синтетичний характер вокаль-

ної мови композитора зумовив появу особливого типу художнього мислення, у якому професійна музична форма невіддільна від національного інтонаційного коду, а виконавська інтерпретація набуває рис культурного та світоглядного висловлювання.

У цьому контексті кантатно-ораторіальні твори Миколи Лисенка виступають як специфічна художня сфера, у межах якої найповніше реалізується ідея взаємодії індивідуального та колек-

тивного початків. Саме в цих жанрах композитор розгортає масштабне музично-драматургічне полотно, де сольний голос репрезентує персоніфіковане переживання, емоційно-сміслову конкретику, тоді як хор постає як узагальнений образ народу, носій історичної пам'яті та колективної свідомості. Така модель не лише відображає естетичні принципи доби, а й формує особливі вимоги до виконавської реалізації твору.

Кантата «Б'ють пороги...» на слова Тараса Шевченка є показовим прикладом художнього мислення М. Лисенка, у якому сольний і хоровий пласти не протиставляються, а перебувають у постійному діалозі. У цьому творі хор і солісти функціонують як рівноправні учасники драматургічного процесу, кожен із яких виконує власну смислотворчу роль. Сольні епізоди наділені рисами внутрішнього монологу, емоційного узагальнення та інтонаційної загостреності, тоді як хорові розділи формують масштабне епічне тло, підсилюючи ідейно-образний зміст поетичного тексту.

Разом із тим така взаємодія сольної та хорової вокальної манери породжує низку складних інтонаційно-стильових і виконавських проблем. Вони пов'язані з необхідністю узгодження різних типів вокального мислення, поєднання академічної техніки з декламаційною природою шевченківського слова, збереження балансу між індивідуальною виразністю соліста та колективною цілісністю хорового звучання. Для сучасної концертної практики ці питання набувають особливої актуальності, оскільки зміна виконавських традицій, вплив оперного та симфонічного стилю, а також прагнення до зовнішньої ефектності нерідко призводять до порушення стильової рівноваги твору.

Таким чином, проблема інтерпретації кантати «Б'ють пороги...» полягає не лише у відтворенні нотного тексту, а передусім у глибокому осмисленні взаємодії сольного й хорового складових як єдиного художнього організму. Усвідомлення інтонаційної природи твору, його драматургічної логіки та національно-стильової специфіки стає визначальним чинником для формування переконливої виконавської концепції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика вокальної творчості Миколи Лисенка неодноразово ставала предметом наукового осмислення в українському музикознавстві, однак питання взаємодії хорової та сольної вокальної манери в його кантатно-ораторіальних творах і досі залишається недостатньо систематизованим. Наявні дослідження формують важливе теоретичне підґрунтя для аналізу цієї проблеми,

водночас окреслюючи низку аспектів, що потребують подальшого уточнення.

Фундаментальне значення для розуміння історико-культурного контексту творчості Миколи Лисенка має навчальний посібник О. П. Крусь «Історія української музики другої половини ХІХ століття» (2014), у якому вокальна спадщина композитора розглядається як ключовий чинник становлення української професійної музики другої половини ХІХ століття. Авторка акцентує увагу на поєднанні європейських академічних традицій із народнописною інтонаційною основою, що дозволяє окреслити загальні стильові принципи вокального мислення Лисенка. Водночас питання взаємодії сольного та хорового початків у межах конкретних кантат подається узагальнено й не стає об'єктом спеціального аналізу.

Важливий внесок у дослідження шевченківської тематики у творчості українських композиторів зроблено у статті «Особливості розкриття поезії Тараса Шевченка у творчості українських композиторів» (Фільц, 2014), де розкрито особливості музичного втілення поезії видатного Кобзаря, зокрема принципи текстоцентризму, декламаційності та смислової акцентуації слова. Ці положення є надзвичайно значущими для розуміння драматургічної ролі вокальних партій у кантаті «Б'ють пороги...», проте авторка зосереджується передусім на композиторських аспектах, залишаючи поза фокусом виконавську взаємодію хору та соліста.

У праці «Месія національної музики: творчість Миколи Лисенка другої половини ХІХ століття» (Кохан, 2025) постає композитора осмислюється як символічна фігура «месії національної музики», що визначально вплинула на становлення ідейних засад і стильових параметрів українського музичного мистецтва. Дослідниця ґрунтовно висвітлює жанрову багатомірність спадщини Лисенка, акцентуючи увагу на кантаті як важливій формі національного художнього самовираження. Водночас питання інтонаційно-стильової взаємодії сольного та хорового вокальних начал окреслюється побіжно й не супроводжується цілісним аналізом виконавсько-інтерпретаційних вимірів.

Окрему групу наукових розвідок утворюють дослідження, зосереджені на хоровій спадщині Миколи Лисенка. Так, у статті «Хорова музика Миколи Лисенка в репертуарі колективів Дрогобича (ХХ століття)» (Синкевич, 2023) здійснено аналіз процесів рецепції та особливостей виконавської інтерпретації його хорових творів у практиці дрогобицьких колективів упродовж ХХ століття. Авторка висвітлює проблеми стилістичної від-

повідності, інтонаційної точності та ансамблевої злагодженості, що є важливими для осмислення хорового компонента кантати «Б'ють пороги...». Водночас сольна вокальна лінія та її співвідношення з хором звучанням залишаються поза межами дослідження.

Важливим для осмислення обраної проблематики є магістерська робота «Особливість вокальної мелодики солоспівів М. Лисенка (на матеріалі творів для баритону з фортепіано)» (Михальчук, 2021), у якій подано детальний аналіз специфіки вокальної мелодики романсів композитора. Дослідниця зосереджується на інтонаційній природі вокальних ліній, їхній зумовленості мовною організацією поетичного тексту та значенні декламаційного принципу. Попри камерно-вокальну спрямованість роботи, сформульовані висновки мають методологічну цінність для вивчення сольних фрагментів кантатної творчості, однак питання їхньої взаємодії з хоровою фактурою спеціально не розглядається.

Інформаційно-довідковий матеріал, поданий у вебпублікації «Кантати Лисенка: віхи життя» (дата звернення: 10.12.2025), дозволяє окреслити загальну еволюцію кантатної творчості композитора, її історичні передумови та місце в культурному просторі. Проте цей ресурс має радше оглядовий характер і не спрямований на поглиблений аналіз інтонаційно-стильових або виконавських аспектів.

Важливе теоретичне підґрунтя для дослідження становить праця «Стильова парадигма художнього методу Миколи Лисенка та її втілення в українській музиці» (Грищенко, 2017), у якій розглянуто стильову парадигму художнього методу Миколи Лисенка. Автор обґрунтовує системність композиторського мислення, принципи національної ідентифікації музичної мови та особливості синтезу жанрів. Ці положення є ключовими для розуміння внутрішньої логіки взаємодії сольної та хорової основ, однак конкретний аналіз кантати «Б'ють пороги...» як виконавської проблеми у статті не здійснюється.

Отже, аналіз наукових джерел засвідчує, що вокальна та хорова творчість Миколи Лисенка достатньо ґрунтовно висвітлена в історико-стильовому та композиторському аспектах. Водночас проблема взаємодії хорової та сольної вокальної манери у кантаті «Б'ють пороги...» як цілісного інтонаційно-драматургічного й виконавського феномену залишається недостатньо дослідженою. Це зумовлює актуальність обраної теми та визначає наукову новизну дослідження, спрямованого на комплексний аналіз інтонаційно-стильових і інтерпретаційних аспектів твору.

Метою статті є виявлення художньо-семантичних особливостей взаємодії сольних і хорових вокальних складників у кантаті Миколи Лисенка «Б'ють пороги...» та визначення ключових інтерпретаційних викликів її сучасного виконавського втілення.

Методологічну базу дослідження формують інтонаційно-стильовий, структурно-драматургічний та виконавсько-аналітичний підходи, які уможливають осмислення твору як цілісного художнього явища.

Виклад основ матеріалу Кантата Миколи Лисенка «Б'ють пороги...», створена у 1878 році на вірші Тараса Шевченка, займає визначне місце в українській музичній культурі та належить до найрепрезентативніших зразків національної кантатно-ораторіальної традиції XIX століття. Цей вокально-симфонічний твір для солістів, хору та оркестру належить до перших класичних жанрових зразків української професійної музики, у яких ідеологічно-національний зміст органічно поєднано з високим рівнем художньої узагальненості. Образ Дніпра, духовної сили народу, історичної пам'яті та надії на майбутнє визначає як поетичну, так і музичну концепцію кантати, формуючи її поемно-філософський характер.

У музикознавчій традиції «Б'ють пороги...» розглядається як одночастинна кантата-поема з наскрізним драматичним розвитком, у якій відсутній поділ на автономні номери у вигляді окремих арій чи хорів. Натомість твір вибудовується як цілісна форма з кількома внутрішніми логічними розділами, пов'язаними єдиною інтонаційною та смисловою лінією. В основі драматургії лежить органічне поєднання сольного та хорового початків, що створює складну систему взаємодії інтонаційних, стильових і семантичних рівнів. Композитор послідовно зiставляє індивідуальне та колективне вокальне висловлення, наділяючи кожне з них окремою художньою функцією, тембровою логікою й інтонаційним характером. Саме ця багатошаровість зумовлює високий рівень виконавської складності твору та вимагає від солістів, хору й диригента глибокого стильового мислення та цілісного інтерпретаційного бачення.

Музична мова кантати ґрунтується на інтонаційному коді української народної пісні, який проявляється у модальності мелодичних ліній, природності кантилени, використанні плачових, закличних та розповідних інтонацій. При цьому фольклорний елемент у М. Лисенка ніколи не постає у формі прямої цитати: він функціонує на рівні інтонаційної логіки, ладового мислення, ритмічного профілю фрази та способу розгор-

тання музичної думки. Така особливість композиторського стилю зумовлює специфічні вимоги до сольного вокального виконання, у якому академічна техніка має поєднуватися з народною інтонаційною простотою, мовною природністю та внутрішньою ліричною стриманістю. Надмірно оперне, зовнішньо ефектне звучання суперечить стилістиці кантати, оскільки сольні партії тяжіють до «мовно-співучої» природи української пісні. Для солістів принципово важливою є точна артикуляція поетичного тексту, природне акцентування, м'яке, нефорсоване звуковедення та збереження тембрової цілісності, що дозволяє передати внутрішній ліризм і інтонаційну ясність.

Хорові епізоди кантати становлять інший, епічно-узагальнений вимір музичної драматургії, уособлюючи колективний голос народу. Композитор наділяє хор монументальною функцією, перетворюючи його на носія історичної пам'яті й духовної сили. Хорові партії вирізняються широкою динамічною амплітудою, щільною тембровою вертикаллю, ладовою стабільністю та використанням поліфонізованих фрагментів. Для виконавського втілення цих розділів важливим є збереження інтонаційної чистоти фольклорних опорних зворотів, досягнення однорідності звучання та водночас підтримання драматургічного розвитку, закладеного композитором. Особливої уваги потребують кульмінаційні епізоди, де хор формує хвилеподібну емоційну арку: вона має звучати потужно й монументально, але без надмірного форсування чи оперної декларативності, що могло б зруйнувати інтонаційну природність.

Взаємодія солістів й хору у кантаті має не лише музично-технологічний, а й глибоко семантичний характер. Перехід від сольного до хорового звучання символізує рух від індивідуального переживання до колективного історичного усвідомлення. Саме тому диригент відіграє ключову роль у вибудовуванні динамічних, тембрових і темпових співвідношень між цими пластами. Надмірні контрасти між камерним соло та масивним хоровим звучанням можуть порушити драматургічну цілісність твору, тоді як надто згладжене трактування позбавляє музику внутрішньої напруги та фольклорної образності. Оптимальним інтерпретаційним завданням є досягнення стилістичної рівноваги, за якої солісти зберігають народну інтонаційну свободу в межах академічної техніки, а хор втілює епічність і монументальність без втрати живої інтонаційної виразності.

Принципове значення у виконанні має робота зі словом, адже шевченківський текст визначає не лише ідейний зміст, а й інтонаційну стратегію

музики. М. Лисенко послідовно підпорядковує мелодику природному наголошуванню української мови, що вимагає від виконавців осмисленого словоспіву, точного відчуття мовного ритму й смислових акцентів. У сольних епізодах це сприяє передачі особистісного болю, внутрішньої сповіді та емоційної щирості, тоді як хорові фрагменти підкреслюють символічний, узагальнений вимір тексту, у якому слово набуває майже обрядової ваги. Взаємодія цих рівнів формує багатшарову вокально-семантичну структуру, що є визначальною ознакою лисенківської стильової моделі.

Виконання кантати «Б'ють пороги...» у представленій відео версії (YouTube-ресурс, дата звернення: 10.12.2025) засвідчує прагнення інтерпретаторів до відтворення цілісної вокально-ораторіальної концепції твору, де сольні, хорові та оркестрові компоненти функціонують як взаємопов'язані рівні художнього смислу. Драматургія виконання вибудовується за принципом поступового наростання емоційно-сислової напруги – від епічно-споглядального початку до узагальнюючих кульмінацій, що відповідає поемному характеру кантати та її ідейно-національному спрямуванню. Хор у цій інтерпретації постає як провідний носій епічного початку, «колективний суб'єкт» драматургії, а сольні партії виконують функцію внутрішнього ліричного коментаря, органічно інтегрованого у загальну музичну тканину. Оркестровий супровід формує образотворчий і драматургічний контекст, зокрема через хвилеподібні рухи у струнних та ритмічні акценти, що створюють звукову метафору руху води й «ударів порогів».

Висновки. Кантата Миколи Лисенка «Б'ють пороги...» – це унікальний і водночас вершинний зразок української вокально-ораторіальної традиції XIX століття, у якому сформовано національну модель поєднання європейських академічних принципів композиції та виконавства з глибинними закономірностями української народнопісенної інтонаційності. Аналіз наданої виконавської версії засвідчує прагнення інтерпретаторів до цілісного відтворення вокально-ораторіальної концепції твору, у якій хор, солісти та оркестр функціонують як єдиний художній організм. Художня переконливість виконання безпосередньо залежить від глибини осмислення інтонаційної природи лисенківської мелодики, драматургічної логіки твору та його національно-стильової специфіки, що зумовлює актуальність і виконавську значущість кантати «Б'ють пороги...» у сучасному музичному просторі як одного з ключових носіїв української музичної ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грищенко О. Г. Стыльова парадигма художнього методу Миколи Лисенка та її втілення в українській музиці. *Культурологічна думка*. 2017. № 11. С. 90–103.
2. Кантати Лисенка: віхи життя. *Musis.art* : вебсайт. 24.07.2015. URL: <https://mus.art.co.ua/kantaty-lysenka-vikhy-zhyttya> (дата звернення: 10.12.2025).
3. Кохан Л. Й. Месія національної музики: творчість Миколи Лисенка другої половини XIX століття. Слобожанські мистецькі студії. 2025. № 2. С. 11–18.
4. Крусь О.П. К84 Історія української музики другої половини XIX століття: Навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2014. 225 с.: іл.
5. Михальчук Н. Б. Особливість вокальної мелодики солоспівів М. Лисенка (на матеріалі творів для баритону з фортепіано) : дипломна робота на здобуття ступеня «магістр» за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво». / Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Львів. 2021. 85 с.
6. Синкевич Н. Хорова музика Миколи Лисенка в репертуарі колективів Дрогобича (XX століття). *Art and Philosophy: Journal of Theory and Practice in the Arts*. 2023. Вип. 59, ч. 3. С. 7–13.
7. Фільц Богдана. Особливості розкриття поезії Тараса Шевченка у творчості українських композиторів. *Студії мистецтвознавчі*. 2014. Вип. 3. С. 20–30.
8. Lysenko Mykola (1842–1912). Kantata «B'ють пороги» [Cantata «Beat the Thresholds»] URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IjPK6RB8pUc> (дата звернення: 10.12.2025).

REFERENCES

1. Hryshchenko O. H. (2017). Stylova paradyhma khudozhnoho metodu Mykoly Lysenka ta yii vtilennia v ukrainiskii muzytsi. [The stylistic paradigm of Mykola Lysenko's artistic method and its embodiment in Ukrainian music]. *Kulturolohichna dumka*. № 11. S. 90–103. [in Ukrainian].
2. Kantaty Lysenka: vikhy zhyttia [Lysenko's cantatas: milestones of life]. *Musis.art* : vebsait. 24.07. 2015. URL : <https://mus.art.co.ua/kantaty-lysenka-vikhy-zhyttya> (data zvernennia: 10.12.2025). [in Ukrainian].
3. Kokhan L. Y. (2025). Mesiiia natsionalnoi muzyky: tvorchist Mykoly Lysenka druhoi polovyny XIX stolittia. [Messiah of national music: Mykola Lysenko's work of the second half of the 19th century]. *Slobozhanski mystetski studii*. № 2. 11–18. [in Ukrainian].
4. Krus O.P. (2014). K84 Istoriia ukrainskoi muzyky druhoi polovyny XIX stolittia : [History of Ukrainian music of the second half of the 19th century] : Navchalnyi posibnyk. Rivne : NUVHP. 225. [in Ukrainian].
5. Mykhalchuk N. B. (2021). Osoblyvist vokalnoi melodyky solospiviv M. Lysenka (na materiali tvoriv dlia barytonu z fortepiano) [The peculiarity of the vocal melody of M. Lysenko's solos (on the material of works for baritone with piano)] : dyploмна робота на здобуття ступеня «mahistr» за spetsialnistiu 025 «Muzychne mystetstvo». / Lvivska natsionalna muzychna akademiia imeni M. V. Lysenka. Lviv. 85. [in Ukrainian].
6. Synkevych N. (2023). Khorova muzyka Mykoly Lysenka v repertuari kolektyviv Drohobycha (XX stolittia) [Mykola Lysenko's choral music in the repertoire of Drohobych collectives (20th century)]. *Art and Philosophy: Journal of Theory and Practice in the Arts*. Vyp. 59, ch. 3. 7–13. [in Ukrainian].
7. Filts B. (2014). Osoblyvosti rozkryttia poezii Tarasa Shevchenka u tvorchosti ukrainskykh kompozytoriv. [Peculiarities of the revelation of Taras Shevchenko's poetry in the works of Ukrainian composers]. *Studii mystetstvovnavchi*. Vyp. 3. 20–30. [in Ukrainian].
8. Lysenko Mykola (1842–1912). Kantata «Biut porohy» [Cantata «Beat the Thresholds»]. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IjPK6RB8pUc> (data zvernennia: 10.12.2025). [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025